

The author also discusses the key characteristics of online communication and describes the characteristic asymmetric distribution of empirical data in the sample. Cluster analysis allowed to identify three distinct natural classes of users which features were examined and described. The main criteria used in describing the differences between the user classes included the respondents' activity, social circle and the impact on the audience. The work also compares different types of self-presentation in separate clusters, analyzes the criteria for distinguishing socially popular group of users from normal users as well as discusses prospects for further research.

Keywords: online social networking, self-presentation, virtual communication, cluster analysis, typology, activity.

Відомості про автора

Фролов Артем Павлович, аспірант Університету менеджменту освіти НАПН України, м. Київ, Україна.
Frolov, Artem Pavlovych, post-graduate student, University of Educational Management of NAPS of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
E-mail: ukrsportpit@gmail.com

УДК 370153:159.953:81'243

Цимбал І.В.

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ РОБОТІ З ІНШОМОВНИМИ НАУКОВИМИ ТЕКСТАМИ

Цимбал І.В. Індивідуалізація в навчанні студентів технічних спеціальностей роботі з іншомовними науковими текстами. Стаття присвячена дослідженню актуальної проблеми ефективної роботи з іншомовними науковими текстами та її залежності від індивідуальних психологічних особливостей студентів. Підкреслено важливість особистісно-орієнтованого підходу у навчанні читанню, індивідуального підходу у виборі текстів та завдань до них при створенні комплексу практичних занять з подолання когнітивних утруднень, які виникають протягом роботи з іншомовними науковими текстами.

Представлено етапи констатувального експерименту з вивчення індивідуальних психологічних особливостей магістрів та їх роботи з іншомовними науковими текстами та розкрито зміст кожного етапу.

Ключові слова: іншомовні наукові тексти, читання, сприймання, розуміння, індивідуальні психологічні особливості, індивідуальний підхід.

Цимбал І.В. Индивидуализация в обучении студентов технических специальностей работе с иностранными научными текстами. Статья посвящена исследованию актуальной проблемы эффективной работы с иностранными научными текстами и ее зависимости от индивидуальных психологических особенностей студентов. Подчеркнута важность личностно-ориентированного подхода в обучении чтению, индивидуального подхода в выборе текстов и заданий к ним при создании комплекса практических занятий по преодолению когнитивных трудностей, которые возникают в ходе работы с иностранными научными текстами. Представлены этапы констатирующего эксперимента по изучению индивидуальных психологических особенностей магистров и их работы с иностранными научными текстами, раскрыто содержание каждого этапа.

Ключевые слова: иностранные научные тексты, чтение, восприятие, понимание, индивидуальные психологические особенности, индивидуальный подход.

Постановка проблеми. Розширення економічних та політичних зв'язків України з країнами Європи та Північної Америки, активний обмін студентами у рамках подвійних дипломів обумовлюють необхідність підготовки найкращих, конкурентоспроможних фахівців у різних галузях науки та техніки. Опрацювання іншомовних наукових текстів є одним з найважливіших елементів професійної підготовки майбутніх фахівців. Протягом навчання у виші, підготовки до складання іспиту з іноземної мови в аспірантурі студент та аспірант перекладає, анотує та реферує велику кількість текстів з фаху.

Завдання підготовки кваліфікованого фахівця полягає у тому, щоб навчити його: читати і розуміти оригінальний текст з фаху зі словником; віднаходити інформацію з прочитаного з метою її практичного використання; складати анотації і реферати прочитаних текстів, як рідною, так і іноземною мовами; вести бесіду з наукових проблем, з використанням тієї лексики та термінології, яку студент віднайшов у прочитаних текстах. А задача викладача іноземної мови професійного спрямування полягає у мотивуванні студентів до таких видів роботи у ході аудиторної та домашньої роботи.

Мета статті полягає у розкритті проблеми навчання ефективної роботи з іншомовними науковими текстами з урахуванням індивідуальних психологічних особливостей студентів технічних спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень у галузях педагогічної психології та методики викладання іноземної мови показав, що, хоча психологічні особливості процесу читання рідною та іноземною мовами широко вивчалися і вивчаються нині, проблема читання та розуміння наукових текстів іноземною мовою залишається маловивченою, а тому вартою особливої уваги.

Навчання буде значно ефективнішим, якщо брати до уваги принцип врахування індивідуально-психологічних особливостей особистості студента: рівня пам'яті, когнітивних стратегій, якими вони користуються в процесі навчання, сприйнятність до засвоєння нових знань та способів їх збереження.

Тому для ефективного навчання роботі з іншомовними науковими текстами ми вважаємо доцільним спиратись на особистісно-орієнтований підхід. Зміст особистісно-орієнтованого підходу полягає в орієнтуванні на особистість кожного студента, його інтереси, потреби, здібності а також навчальні стилі.

У педагогічній теорії склалися два шляхи врахування особистісних особливостей студентів: індивідуальний підхід, коли навчальна робота проводиться за однією програмою з усіма учнями при індивідуалізації форм та методів роботи з кожним з них, та диференційований підхід – розділення студентів на однорідні групи за здібностями, інтересами, тощо та робота з ними за різними програмами. До 90-х років ХХ ст. пріоритетним напрямом у навчанні був індивідуальний підхід, зараз надається перевага диференційованому.

Р. Морено розподіляє диференціацію студентів на групову та індивідуальну: групи умовно діляться за культурними, етнічними та расовими відмінностями; за соціокультурними та гендерними [6, 24].

Індивідуальна диференціація включає розподіл студентів за типом інтелекту, когнітивними та навчальними стилями, за здібностями, за характером та темпераментом (рис. 1).

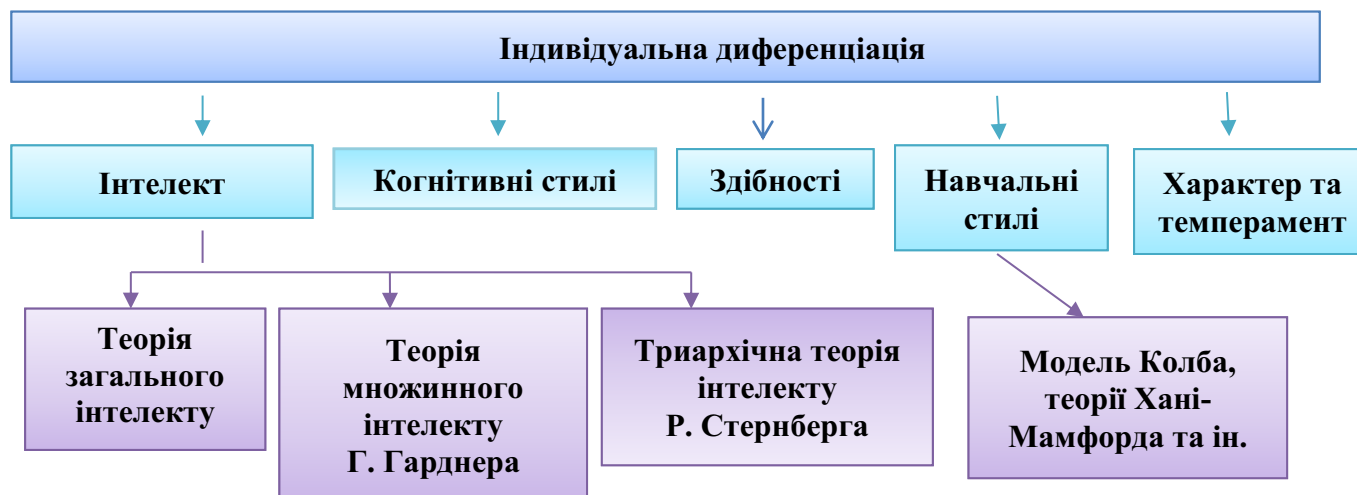

Рис. 1. Диференціація студентів у навчальній групі

Ми зосередимось у своєму дослідженні на індивідуальній диференціації (індивідуальному підході), в основі якої лежить врахування індивідуальних психологічних особливостей студентів: рівню розвитку пам'яті, мислення, сприйняття тощо.

У відповідності до мети нашого дослідження психологічних особливостей навчання роботи студентів технічних спеціальностей з іншомовними науковими текстами, ми вважаємо, що індивідуалізації мають підлягати:

- засоби, способи та прийоми досягнення цілей (варіювання за складністю матеріалу для читання);
- швидкість досягнення цілей (контроль виконання у різні терміни тощо);
- варіювання вправ, які входять у комплекс практичних занять, підбір завдань в залежності від індивідуальних психологічних особливостей студентів [1, 63];
- тексти для аудиторної та домашньої самостійної роботи (вагомими є інтереси та потреби кожного студента для сприяння позитивного ставлення до процесу читання).

Ці принципи буде враховано при створенні комплексу практичних занять, направлених на навчання ефективній роботі з іншомовними науковими текстами та подолання когнітивних утруднень протягом читання таких видів текстів.

Особливу увагу психологи приділяють утрудненням, які відчувають студенти протягом читання іноземною мовою, таким як: 1) лексичні (у впізнаванні слів та словосполучень; невміння самостійно семантизувати слово за допомогою контексту; невміння визначити значення слова за словотвірними елементами); 2) граматичні (невміння розібратися у структурі складного речення; утруднення у розрізненні видо-часових форм); 3) логіко-композиційні (утруднення у розрізненні структури та смислових зв'язків тексту; невміння розділяти текст на закінчені смислові фрагменти; вставити смислові відношення, що існують між окремим фрагментом та усім текстом; утруднення при розрізненні міжфразових зв'язків у тексті) [1, 7].

Слід сказати, що вище зазначені утруднення напряму пов'язані з індивідуальними психологічними особливостями студентів, а саме особливостями пам'яті, сприймання тощо.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. У констатувальному експерименті взяли участь 122 студенти-магістри 5 та 6 року навчання Національного технічного університету України «КПІ».

Основне дослідження здійснювалось у три етапи. На прелімінарному етапі ми провели опитування студентів з метою виявлення їх читацьких звичок та особливостей роботи з іншомовними науковими текстами.

На першому етапі констатувального експерименту ми визначили індивідуальні психологічні особливості. Для комплексу діагностичних методик для емпіричного дослідження індивідуальних психологічних особливостей студентів були включені методики «Тип інтелекту» (досліджуваний параметр –

типи інтелекту студентів), «Ваш навчальний стиль» (два види – Опитувальник ISALEM-97 та Тест Хані та Мамфорда) (досліджуваний параметр – навчальний стиль), «Диференціально-діагностичний опитувальник Є.О.Климова» (досліджуваний параметр – схильність до певного типу професії), Методика Т. Елерса діагностики особистості на мотивацію до успіху та мотивацію до уникнення невдач (досліджувані параметри – рівень мотивації прагнення успіху та уникнення невдач).

Перелік стилів навчання (Inventaire des Styles d'Apprentissage du Laboratoire d'Enseignement Multimédia (ISALEM)) був розроблений у 1997 році міждисциплінарною командою лабораторії LEM (Laboratoire d'Enseignement Multimédia) Льєзького університету, Франція. Заснований на теорії емпіричного навчання Колба та його тесті по визначенню стилю пізнання (Learning-style inventory (LSI), цей опитувальник складається з 12 ситуацій, з якими стикаються студенти як у навчанні так і у повсякденному житті. Науковці виділили чотири навчальні стилі: інтуїтивно-прагматичний, інтуїтивно-рефлексивний, методично-рефлексивний, методично-прагматичний.

Для того, щоб дослідити психологічні особливості роботи студентів з іншомовними текстами слід спочатку виявити та систематизувати ряд ускладнень, які при цьому виникають.

Тому на *другому етапі дослідження* студентам було запропоновано статтю іноземною мовою з науково-технічної тематики. За 45 хвилин їхнім завданням було: продивитись статтю (близько 1 000 друкованих знаків, текст середньої складності) та перекласти її, після того як час сплине, відповісти на відкрите запитання: «З якими утрудненнями ви зустрілися при роботі з іншомовними науковими текстами?»

І вже серед загального списку ускладнень, які описали студенти, було обрано та згруповано 13 найпоширеніших видів утруднень і потім запропоновано ще раз відповісти на питання «З якими утрудненнями ви зустрілися при роботі з іншомовними науковими текстами?», вибираючи відповіді з запропонованих. Студенти мали кожному твердженню привласнити число від 1 до 5, в залежності від ступеню утруднення.

Оскільки було виявлено, що у студентів технічних спеціальностей недостатньо сформовані навички роботи з науковим текстом, ми вирішили провести опитування студентів-магістрів з метою з'ясувати особливості та ступінь сформованості їхньої роботи з іншомовними науковими текстами. Наша анкета, адаптована і розширена версія анкети, розробленої О.Ю. Крутьських, складалася з 12 закритих питань. Також респонденти мали відповісти на запитання: «Протягом виконання якого виду роботи з текстом у вас виникло найбільше утруднень?»

На *третьому етапі* дослідження ми мали на меті дослідити рівень ефективності роботи студентів з іншомовними науковими текстами, критерієм якої було обрано коефіцієнт ефективності роботи з текстом.

С. І. Бондар у своєму дослідженні велику увагу приділяє важливості швидкості читання [2]. Дослідження показують чітко виражену закономірність: зі збільшенням швидкості читання зростає процес засвоєння. В. Ворсбехер, В. Кабін у своїх роботах підкреслюють важливість методу динамічного (раціонального) читання та вводять поняття коефіцієнту ефективності читання (КЕЧ) – умовного показника ефективності або продуктивності читання [3, с. 52].

Формула обчислення КЕЧ = $(X \times Y) \div 1000$, де X – швидкість читання (кількість знаків, прочитаних за хвилину), Y – % засвоєння прочитаного тексту (частка матеріалу, що була відтворена після прочитання тексту) та КЕЧ – коефіцієнт ефективності читання (добуток перших двох показників). Отже, формула обчислення коефіцієнту ефективності роботи з текстом (КЕРТ) виглядає таким чином:

КЕРТ=(кількість друкованих знаків/час виконання завдання)% правильно виконаних завдань до тексту÷1000.

Наприклад, якщо у тексті 2 526 друкованих знаків, а студент прочитав його та виконав усі завдання до тексту у повному обсязі за 45 хвилин, то формула підрахунку його КЕРТ буде виглядати таким чином:

$$\left(\frac{2\ 526}{45}\right) \times 100 \div 1000 = 5,61.$$

Другий текст та чіткі завдання до нього були запропоновані для домашнього опрацювання: у спокійній атмосфері прочитати текст, без використання словника та виконати ряд завдань на розуміння прочитаного. Студенти мали засікти час, який вони витратили на читання та опрацювання запропонованого тексту.

Результати опитування з вивчення читацьких звичок студентів 5–6 курсів технічних спеціальностей показали, що 27% респондентів читають наукові тексти іноземною мовою 1 раз на тиждень, стільки ж людей – кожного дня. 39% студентів опрацьовують іноземні наукові тексти від 1–2 разів на місяць до одного разу на півроку. Лише 7% респондентів взагалі не читають іноземні тексти за фахом.

43% респондентів приділяють по 1–3 години на день на читання, решта рідше – 3–4 години на тиждень. Така інтенсивність роботи пов'язана з її метою, а саме 60% читають іншомовні наукові тексти для підбору необхідної інформації до кандидатської дисертації, 20% – для підготовки до заняття з іноземної мови, 20% – для складання кандидатського іспиту за фахом або іноземної мови. Деякі студенти працюють з іноземними науковими текстами для вдосконалення знань з іноземної мови або ж для роботи і 53% – для самовдосконалення.

Такі результати обумовлені високою мотивацією студентів, оскільки навчання в магістратурі зобов'язує їх до наукової роботи, зокрема до інтенсивного опрацювання іншомовних наукових текстів. Також усі опитані одноголосно відзначили високу важливість читання наукових текстів іноземною мовою.

Як джерело, 100% опитаних студентів вказали інтернет-ресурси, 47% – друковані газети та журнали, 20% – книги, рекомендовані керівником.

На запитання «Яким чином ви перекладаєте іноземні наукові тексти, якщо перед вами поставлено таке завдання?» 53% вказали, що вони перекладають статті самостійно, 12% звертаються до знайомих або професійних перекладачів, 15% користуються електронними перекладачами.

Найбільша кількість респондентів (60%) спочатку перекладають текст за допомогою онлайн або електронного перекладача, а потім редагують отриманий переклад. Однак, такий метод роботи з іноземним науковим текстом, обумовлений величезною кількістю наукової літератури для обробки, не сприяє його адекватному сприйняттю і, в результаті, розумінню. Адже метою перекладу наукової статті саме і є її розуміння.

Також ми хотіли дізнатися, чи складають опитані студенти план до прочитаних текстів. Опитування показало, що 15% ніколи не складають план до тексту, 35% – до деяких текстів і 50% – якщо перед ним поставлено таке завдання. Однак, саме правильно складений читачем план статті, в її стислому варіанті, як раз і є запорукою її адекватного розуміння.

При складанні конспекту до прочитаного тексту 20% опитаних студентів переписують фрагмент тексту, 40% виписують певні словосполучення та речення, роблять розгорнутий план статті, 40% передають зміст своїми словами, 33% також виписують тільки основні поняття і терміни. Ці дані вказують на те, що лише менше половини опитаних «пропускають» через себе прочитаний текст, а не тільки бездумно переписують його.

У разі, якщо в процесі читання тексту зустрічаються незрозумілі фрагменти, 35% виділяють їх або виписують, щоб потім пояснити, 80% перечитують кілька разів доти, доки не зрозуміють, 20% звертаються за допомогою до викладача або однокурсника. І 15% опитаних уникають важких, незрозумілих фрагментів.

60% респондентів завжди звертаються до словника, якщо в тексті їм зустрівся незнайоме поняття і 40% – іноді. Але ж від неправильного розуміння окремого слова часом залежить сприйняття тексту в цілому.

І, нарешті, респонденти повинні були оцінити за 5-ти бальною шкалою, наскільки розвинені їх навички:

- знаходження необхідної за спеціальністю інформації іноземною мовою (середній бал – 4,53);
- вилучення необхідної інформації з тексту (для написання статті, реферату тощо) (середній бал – 4,47);
- розуміння іноземного тексту за фахом (4,2 бала) і
- анотування прочитаної статті за фахом іноземною мовою (3,87 бала).

Отже, результати дослідження дають підстави судити по те, що найбільше ускладнень під час роботи з іншомовними науковими текстами завдають такі моменти: переклад багатозначних слів та термінів; переклад складнопідрядних речень; брак лексичного запасу іноземної мови; непрофесійні переклади іноземних науковців; недостатньо відкритий доступ до зарубіжних наукових статей.

За результатами опитування найбільше утруднень виникло з: анотуванням – у 36, 8% респондентів; реферуванням – у 48,4%; перекладом іншомовних наукових текстів – 38,5%.

Як впливає з *табл. 1*, серед респондентів переважають, ті, хто мають інтуїтивно-прагматичний стиль навчання (42,6%) . Це означає, що такі люди люблять навчатися, самостійно беручись за справу, вони отримують задоволення, втілюючи свої проекти та самостійно беручись за нові експерименти, які розглядають як виклик. Ці люди реагують скоріше інстинктивно, аніж користуючись логічним аналізом. Отже, це характеристики, притаманні більшості молодих людей, які не керуються прагматичним підходом, а спираються на інтуїцію та попередні знання.

Таблиця 1

Результати дослідження з визначення навчального стилю (у % від загальної вибірки респондентів)

Навчальний стиль	Чоловіки	Жінки	Вибірка в цілому
Інтуїтивно-рефлексивний (дивергентний)	18,2	10,4	13,9%
Інтуїтивно-прагматичний (акомодатор)	30,9	52,2	42,6%
Методично-рефлексивний (асимілятор)	25,5	16,4	20,5%
Методично-прагматичний (конвергентний)	25,5	20,9	23,0%

Якщо брати до уваги чоловіків, то серед них інтуїтивно-прагматичний стиль навчання переважає у 32,1% (та по 25% – методично-рефлексивний та методично-прагматичний); у жінок – у 52,2% (на другому місці – методично-прагматичний – 20,9% опитуваних).

І нарешті, за результатами третього етапу нашого експерименту найвищими Коефіцієнтами ефективності роботи з текстом (КЕРТ) виявились у студентів з інтуїтивно-рефлексивного навчального стилю – 10,12, методично-рефлексивного – 5,62, у методично-прагматичного середній КЕРТ – 5,51 та у інтуїтивно-прагматичного стилю – середній КЕРТ – 4,79 (*табл. 2*).

І хоча майже всі студенти виконали завдання у повному обсязі та переклали правильно усі запитання, кожен впорався зі своїми завданнями з різною швидкістю.

Коефіцієнт ефективності роботи з іншомовними науковими текстами у студентів з різним навчальним стилем

Навчальний стиль	Швидкість виконання завдань (к-ть друк.знаків /хв.)	Середній КЕРТ
Методично-прагматичний	54,94	5,51
Інтуїтивно-прагматичний	50,59	4,79
Інтуїтивно-рефлексивний	101,04	10,12
Методично-рефлексивний	56,13	5,62

При створенні комплексу практичних занять з підвищення ефективності роботи з іншомовними науковими текстами ми будемо спиратися на отримані результати та враховувати вищезазначені критерії (швидкість читання та виконання завдань до тексту, коефіцієнт ефективної роботи з текстом тощо).

Висновки. Наряду з великою кількістю підручників, розрахованих на студентів різних спеціальностей, не існує такої методики, яка б, з одного боку, враховувала психологічні особливості студентів (їх навчальний стиль, особливості пам'яті, уваги, мислення тощо), а з іншого – сприяла покращенню розуміння текстів наукового спрямування та подоланню когнітивних утруднень протягом читання.

Створення комплексу практичних занять, спрямованих на розвиток ефективного роботи студентів технічних спеціальностей з іншомовними науковими текстами, обумовлене:

- відсутністю у студентів технічних спеціальностей читацьких звичок у читанні іншомовних наукових текстів;
- низкою когнітивних утруднень та утруднень, пов'язаних з лексичними, граматичними та логіко-композиційними особливостями наукових текстів;
- відсутністю методики з навчання ефективної роботи з іншомовними науковими текстами, яка б враховувала індивідуальні психологічні особливості студентів;
- недостатнім темпом читання студентами іншомовних наукових текстів;
- відсутністю вибору текстів для самостійної та аудиторної роботи з урахуванням інтересів та потреб студентів; одноманітністю завдань до текстів.

Отже, викладачам іноземних мов професійного спрямування слід пам'ятати, що розвиток та удосконалення навичок роботи з іншомовними науковими текстами мають відбуватись лише з урахуванням індивідуальних психологічних особливостей студентів, їх інтересів та потреб.

Перспективи подальшого дослідження. Перспектива подальшого дослідження полягає у створенні комплексу практичних занять, орієнтованих на кожного студента, на його індивідуальні психологічні особливості, які б формували навички ефективної роботи з іншомовними науковими текстами та допомагали долати когнітивні та інші утруднення, що демотивують студентів у їх науковій роботі

Список використаних джерел

1. Бессерт О. Б. Обучение индивидуальному чтению / Ольга Борисовна Бессерт. – Архангельск : Арханг. гос. техн. ун-т, 2008. – 276 с.
2. Бондар С.І. Психологічні особливості читання тексту іноземною мовою студентами з різним когнітивним стилем : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Бондар Світлана Іванівна. – К., 2003. – 239 с.
3. Вормсбехер В.Ф., Кабин В.А. 100 страниц в час / Виктор Фридрихович Вормсбехер, Валентин Александрович Кабин. – Кемерово : Кемеровское книжное издательство, 1976. – 116 с.
4. Крутских Е.Ю. Психологические условия развития понимания научного текста в процессе подготовки студентов : дисс. ... канд. псих. наук : 19.00.13 / Елена Юрьевна Крутских. – Астрахань, 2006. – 164 с.
5. Чепелева Н.В. Психологія читання навчальної та наукової літератури в системі професійної підготовки студентів : дис... д-ра психол. наук : 19.00.07 / КДПІ ім. М.П. Драгоманова / Н.В. Чепелева. – К., 1992. – 397 с.
6. Moreno, R. Educational psychology / Roxana Moreno John. – Danvers : Wiley&sons Inc, 2010. – 686 pages.
7. Westwood, P. Reading and learning difficulties. Approaches to teaching and assessment / Peter Westwood. – ACER Press, 2001. – 136 p.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Bessert O. B. Obuchenie individual'nomu chteniju / Ol'ga Borisovna Bessert. – Arhangel'sk : Arhang. gos. tehn. un-t, 2008. – 276 s.
2. Bondar S.I. Psihologichni osoblivosti chitannja tekstu inozemnoju movoju studentami z riznim kognitivnim stilem : dis. ... kand. psihol. Nauk : 19.00.07 / Bondar Svitlana Ivanivna. – K., 2003. – 239 s.
3. Vormsbeher V.F., Kabin V.A. 100 stranic v chas / Viktor Fridrihovich Vormsbeher, Valentin Aleksandrovich Kabin. – Kemerovo : Kemerovskoe knizhnoe izdatel'stvo, 1976. – 116 s.
4. Krutskih E.Ju. Psihologicheskie uslovija razvitija ponimaniija nauchnogo teksta v processe podgotovki studentov : dis. ... kand. psih. nauk : 19.00.13 / Elena Jur'evna Krutskih. – Astrahan', 2006. – 164 s.
5. Chepeleva N.V. Psihologija chitannja navchal'noї ta naukovoї literaturi v sistemі profesijnoї pidgotovki studentiv : dis...d-ra psihol.nauk: 19.00.07 / KDPI im. M. P. Dragomanova / N.V. Chepeleva. – K., 1992. – 397 s.
6. Moreno, R. Educational psychology / Roxana Moreno John. – Danvers : Wiley&sons Inc, 2010. – 686 pages.
7. Westwood, P. Reading and learning difficulties. Approaches to teaching and assessment / Peter Westwood. – ACER Press, 2001. – 136 p.

Tsymbal I.V. Individual approach in teaching technical department students to work with science texts in foreign language. The article deals with an extremely important problem of teaching technical department students to work with science texts in foreign language.

In the introduction the author justifies the importance of foreign languages learning in formation of technical department students and the role of the teacher in their motivation to read science texts; she examines different types of individual personalization in learning group and enumerates the elements in teaching of reading comprehension that should be personalized.

The author describes three stages of the experiment while which she has studied the reading habits and individual psychological features of students (multiple intelligence, learning style, etc.); she emphasizes the importance of reading speed and its impact on the learning process.

The paper presents the results of empirical research such as types of difficulties in comprehension of science texts in foreign language, some reading habits, the efficiency of science texts reading according to different learning style.

The author gives proof of creating of practical course that would improve reading and comprehension skills taking into account such individual psychological features as multiple intelligence, learning style of each student.

Keywords: foreign scientific texts, reading, perceptions, understanding, individual psychological features, individual approach.

Відомості про автора

Цимбал Інна Валеріївна, викладач кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Факультету лінгвістики Національного Технічного університету України «Київський політехнічний інститут», м. Київ, Україна.

Tsymbal, Inna Valeriivna, lecturer, department of theory, practice and translation in French, Faculty of Linguistics, National Technical University of Ukraine "KPI", Kyiv, Ukraine.

E-mail: pogoda@voliacable.com

УДК 159.922:159.953.5

Щіпановська О.Р.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ДО УЧІННЯ ЯК ВАЖЛИВОГО ЧИННИКА ПРОФЕСІЙНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Щіпановська О.Р. Аналіз основних підходів до учіння як важливого чинника професійного та особистісного розвитку майбутніх фахівців. Статтю присвячено висвітленню досліджень психологічних особливостей учіння як специфічної форми активності суб'єкта навчання (студента), у майбутньому – фахівця своєї справи. Описано сучасні підходи до учіння, подано розгорнуту характеристику основних підходів до учіння та показано їх вплив на ефективність навчання з урахуванням індивідуальних відмінностей учбової діяльності студентів, показано можливість їх цілеспрямованого формування в умовах вищого навчального закладу, окреслено перспективу використання у професійній діяльності успішно сформованих у системі вищої професійної освіти ефективних підходів до учіння та навичок саморегуляції.

Ключові слова: учіння, стиль учіння, мотивація учбової діяльності, саморегуляція, підхід до учіння, глибокий підхід, поверховий підхід, стратегічний підхід, ефективність навчання.

Щіпановская Е.Р. Анализ основных подходов к учению как важному фактору профессионального и личностного развития будущих специалистов. Статья посвящена представлению исследований психологических особенностей учения как специфической формы активности субъекта обучения (студента), в будущем – специалиста своего дела. Описаны современные подходы к учению, представлена развернутая характеристика разных подходов к учению и показано их влияние на эффективность обучения с учетом индивидуальных отличий учебной деятельности студентов, показана возможность их целенаправленного формирования в условиях высшего учебного заведения, очерчены перспективы использования в профессиональной деятельности успешно сформированных в системе высшего профессионального образования подходов к учению и навыков саморегуляции.

Ключевые слова: учение, стиль учения, мотивация учебной деятельности, саморегуляция, подход к учению, глубокий подход, поверхностный подход, стратегический подход, эффективность обучения.

Постановка проблеми. Підготовка висококваліфікованих фахівців тісно пов'язана з якістю навчання в системі сучасної вищої професійної освіти. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті визначила, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, забезпечення високої якості освіти випускникам середньої та вищої школи. Зміни політичної, соціально-економічної ситуації, що відбуваються останнім часом в Україні, обумовлюють пошук шляхів розв'язання проблем, пов'язаних з розривом між сформованими загальнопрофесійними і професійними компетенціями випускників вузів і реально необхідними професійно важливими якостями та компетенціями, якими повинен володіти фахівець тієї чи іншої професії. Проблемним питанням можна назвати і сформовану практику, згідно з якою ми готуємо фахівців на основі наукових уявлень, які актуальні на сьогоднішній день, у той час як найбільш зрілими і самостійними ці фахівці стануть у відносно далекому майбутньому, де отримані знання виявляться застарілими, і єдиним виходом з такої ситуації виявиться їх поповнення в процесі навчання. Окрім цього, не менш гострою проблемою сучасної педагогічної психології постає вирішення питань, пов'язаних з адаптацією студентів-першокурсників до нових умов навчальної діяльності у ВНЗ. Загальновідомо, що саме на першому курсі у студентів виникають найбільші труднощі у зв'язку зі збільшенням потоку інформації і ускладненням змісту досліджуваного матеріалу, коли використані раніше в процесі шкільного навчання стратегії і стилі навчальної діяльності виявляються малоєфективними [13].

Вищезазначене спонукає нас на пошук чинників підвищення ефективності навчання та психологічного (особистісного) розвитку студентів вищих навчальних закладів – майбутніх фахівців. Одним із шляхів розв'язання вищевикладених проблем можуть бути запропоновані всілякі видозміни умов навчання студентів: